

Bir konuyu yazmadan önce sınırların belirlenmesi gerekir. Belirledim: esas olarak 1912-1992 dönemini anlatacağım. Ya da bağımsızlıktan sosyalizmin çözümlenmesinin biraz sonrasına kadar... Biraz geriye ve ileriye gidiş olabilir.

Arnavutların sosyalizm öncesinde, sırasında ve sonrasında ulusal kahramanı olan Skanderbeg'e kadar geriye gitmeyi düşünmüyorum (ölümü 1468). Arnavutluk'un 500 yıl kadar Osmanlı işgalinde kalması ve Skanderbeg'in örgütlediği direnişten kısaca söz edilebilir.

Arnavutluk tarihiyle ilgili daha okunacak kitaplar bulunmakla birlikte ana çizgiler belli oldu denilebilir. Bu tarihi farklı bir tarzda anlatmak istiyorum. Şöyle ki:

Reel sosyalizmin tarihi konusunda ilk kitabım 2005'te yayınlandı ve Demokratik Almanya Cumhuriyeti tarihini anlatan **1989 Berlin Duvarı** idi. Bu kitap 22 yıl sonra yayınevi tarafından yeniden basıldı.

İkincisi Küba sosyalizmi tarihinin de anlatıldığı **Che Guevara – Kısa Uzun Bir Hayat** idi.

Üçüncüsü geçtiğimiz yıl yayınlanan **Sosyalizmden Kapitalizme Geçiş – Bulgaristan ve Romanya Örnekleri** idi (her iki kitap da www.engineerkinerkitaplar.blogspot.com da bulunabilir).

İlk iki kitapta bilinen politik-tarihsel yöntem kullanılırken, üçüncüsünde tarihsel-politik ve etnolojik yöntemi kullandım. Etnolojik yöntemin özelliği tabana bakmasıdır. Tepede karar alınabilir ama bu karar tabana inerken önemli oranda değişebilir. Bu yöntemle reel sosyalist bir toplumu incelediğinizde –mesela Bulgaristan- işçilerin sanıldığıının aksine önemli haklara sahip olduklarını görürsünüz. Bu hakları kullanmak için sendikalara ihtiyaçları yoktur. İşsiz kalmaları zordur, sık işyeri değiştirebilirler ve sürekli işçi açığı vardır. Merkez komitesi gevşek çalışanlara,

işe geç gelip erken gidenlere, kamu malını özenli kullanmayanlara karşı önlemler alınmasını ister ama işyeri yöneticileri yapamazlar çünkü bir bölüm işçiyi işten çıkarırsanız yerine kimin alınacağı belirsizdir. İşçi sıkıntısı vardır.

Arnavutluk ile ilgili olarak ise sosyal psikolojik boyutu anlatıma katmak istiyorum. Bu ülkede sosyal psikoloji önemlidir çünkü sosyalizm dönemi aynı zamanda ülkenin en uzun süre yabancı bir gücün işgalinden uzak olduğu yılları kapsamaktadır.

Burada sosyal psikolojiyle etnoloji karışımı söz konusudur. Arnavutluk toplumunda ailenin, akrabalığın ve bölgeciliğin büyük rol oynaması ancak bu çerçevede incelenebilir.

Arnavutluk küçük bir ülkedir, nüfusu 3 milyondan azdır ve bunun getirdiği sorunlar vardır.

Enver Hoca'nın görüşleriyle hiç yakınlığım olmadı. 1970'li yıllardaki TKP gibi bağnaz değil ama her zaman Sovyetçi oldum. Bu bir şeydir, devlet adamı olarak Enver Hoca'yı takdir etmek başka bir şeydir, karıştırmamak gerekir.

1985'te ya da zamanında öldü. Beş yıl sonra rejimin ne kadar hızlı çözüldüğünü, Tiran'daki büyük anıtının nasıl yıkıldığını görmedi.

Arnavutluk ile Romanya arasında benzerlikler bulunuyor. İkisinin de dış borcu yok, kendine yeterliliği esas almışlar ve bazı yiyecek maddeleri karneyle dağıtılıyor. Bu durumun iyi yanlarının yanı sıra felaketli sonuçları da bulunuyor.

Başka bir Arnavut devleti olan ve yeni kurulan Kosova'yı daha sonraki kitap olarak planladığım Yugoslavya konusu içinde anlatmak yerinde olacak.

Umarım en geç yaz aylarında bitirim.